

Posudek na rigorózní práci Mgr. Lucie Moravcové: „Rodinná péče o seniory“

Rigorózní práce Lucie Moravcové „Rodinná péče o seniory“ představuje výsledek systematické badatelské práce autorky z období jejího několikaletého působení ve výzkumném týmu k uvedenému tématu. Jako řešitelka grantu GAUK dokonce „otevřela“ nové téma „institucionálních“ rodinných pečovatelů, tedy osob, které pečují o své blízké za situace, kdy jsou tito senioři umístěni v zařízení, které na sebe převzalo významnou část péče. Problém rodinné a institucionální péče o seniory v naší společnosti, a konec konců i ve světě, je mimořádně společensky závažným a navíc velmi aktuálním tématem. Předkládaná rigorózní práce Lucie Moravcové je významným příspěvkem k jeho řešení. Studie představuje uceleně zpracovaný odborný text založený na teoretickém rozboru i na vlastní empirické práci disertantky. Jedná se o významně rozšířenou diplomovou práci. Byl rozšířen záběr práce, a to jak v konceptuální rovině, tak i v oblasti empirického výzkumu. Vedle „domácích“ rodinných pečovatelů se druhá empirická kvalitativní sonda zabývá „institucionálními“ rodinnými pečovateli. Zobecnění vyplývající z výsledků rigorózní práce Lucie Moravcová dovedla k závěrečnému srovnání i k teoretickým závěrům.

Rigorózní práce Lucie Moravcové obsahuje 122 stran vlastního textu a více než 250 stran příloh, které jsou, s výjimkou grafů, umístěny na přiloženém CD-DOM. V přílohách jsou polní poznámky a přepisy 17 vlastních hloubkových rozhovorů Lucie Moravcové se dvěma skupinami pečujících, včetně scénářů pro tyto rozhovory, dále tří dalších rozhovorů, které Lucie Moravcová využila, a plné znění tří dotazníků standardizovaných šetření, jejichž analýze je věnována analytická část rigorózní práce. Studie je teoreticko – empirická. Vedle velmi seriózního teoretického zakotvení (26 stran práce) je její velkou předností, že se její analýza nesoustřeďuje jen na analýzu kvantitativních dat z 800 standardizovaných rozhovorů (str. 27 - 41 + přílohy), ale paralelně s tím využívá i kvalitativních hloubkových rozhovorů s „domácími“ rodinnými pečujícími (7 + 3 rozhovory) (str. 42 - 72 + přílohy) a s „institucionálními“ rodinnými pečujícími (10 vlastních rozhovorů) (str. 73 - 92 + přílohy). Ve dvacetistránkovém závěru Lucie Moravcová srovnává „institucionální“ rodinnou péči s „domácí“ rodinnou péčí a dále pak své poznatky z kvalitativních rozhovorů s analytickými daty reprezentativního šetření. Všechny tyto výsledky dává pak do souvislosti s teoretickými východisky práce. Přitom autorka dochází k celé řadě závěrů a zobecnění, k nimž by nebylo možno dojít bez důkladného teoretického zakotvení práce ani bez kombinace analytické a obou kvalitativních fází výzkumu. Již samotné širší teoretické zarámování „rodinné péče“

v rozměru její „domácí“ a „institucionální“ formy je ve světové literatuře inovací a prohlubuje poznání jedné z forem „hybridní“ péče jako nejmodernějšího segmentu péče o seniory v současných stárnoucích společnostech.

Předložená rigorózní práce není jen úzce akademická. Společenskou závažnost svých zjištění promítá Lucie Moravcová také do „Doporučení pro zlepšení situace domácích pečovatелů“, které považuje za potřebné zejména s ohledem k velmi napjaté situaci v oblasti rodinné i institucionální péče o seniory jak u nás tak i ve světě. Teoretický koncept Michaela Fina „hybridní formy péče“ tak naplňuje konkrétním obsahem vyplývajícím z výsledků vlastních empirických analýz a jejich teoretického zobecnění. Také náměty pro další bádání tvoří inspirativní část práce. Například myšlenka porovnávající seberealizaci profesionálních pečovatелů, založenou na kombinaci jejich odpovědnosti se svobodou rozhodování, s odpovědností „domácích“ rodinných pečovatелů za osud seniora v situaci, kdy jim chybí svobodná volba, by mohla být předmětem navazujícího psychologického výzkumu v blízké budoucnosti.

Rigorózní práce Mgr. Lucie Moravcové je bezesporu významným příspěvkem k poznání nejdůležitějších motivačních faktorů rodinné péče o seniory, dopadů této péče na pečující i mnohostranných souvislostí a kontextů, v jejichž rámci tato péče v České republice probíhá. Její zjištění jsou zároveň příspěvkem do mezinárodně probíhající diskuse k těmto otázkám. Jedná se o teoreticko-empirickou práci kombinující teoretický rozbor relevantní odborné literatury, interpretaci výsledků standardizovaného výběrového šetření hlavních pečujících a kvalitativní rozbor hloubkových rozhovorů s „domácími“ rodinnými pečujícími a s „institucionálními“ rodinnými pečujícími. Tyto čtyři části rigorózní práce jsou doplněny závěry svědčícími o propojenosti všech těchto složek studie ve vyvážený celek.

Práce má jasnou strukturu, je srozumitelná, logicky provázaná a splňuje formální pravidla i profesionální zvyklosti citování a odkazů. Je bez chyb a je řádně vybavena přílohami.

Za nejcennější část práce osobně považuji velmi promyšlený, výborně argumentovaný a s teorií provázaný závěr. Jen výjimečně se v závěrečných studentských pracích, včetně disertačních, objevuje pregnantní odpověď na předem položené otázky, která by byla podložena dílčími závěry vlastní práce, vycházela z teorie, potvrzovala ji, a dokonce ji i obohacovala. Jen zřídka jsou výsledky práce zároveň verifikovány klasickými prostředky statistické analýzy reprezentativních dat a současně doprovázeny rozumějším vysvětlením

založeným na vlastním kvalitativním empirickém materiálu. Pro zdařilou práci Lucie Moravcové toto vše platí.

Závěrem mi dovoluete rigorózní práci Mgr. Lucie Moravcové doporučit k obhajobě. Práci hodnotím jako **výbornou – vynikající** z následujících důvodů:

1. Disertantka předložila k obhajobě cennou analytickou studii k vysoce závažnému společenskému problému.
2. Kombinovala v ní teoretický rozbor, kvantitativní i kvalitativní výzkum a dospěla k dobře argumentovaným zjištěním, která mají význam jak pro sociologickou teorii zkoumaného jevu, tak i pro sociotechnická opatření, která by napomohla řešení závažného společenského problému. Závěry práce přinášejí splnění stanovených cílů.

15. března 2010